

CERTIFIERAD
FN-SKOLA

FN-förbundet
UNA SWEDEN

Aktion FN för en bättre värld

elevmaterial hösten 2023

INNEHÅLL

VAR MED I AKTION FN.....	3
AKTION FN FÖR EN BÄTTRE VÄRLD.....	4
FAKTABLAD: 10 FAKTA OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.....	5
FÖRDJUPNING: FRÅN VARDAGSRASISM TILL FOLKMORD.....	7
MATERIAL.....	8

VAR MED I AKTION FN

Aktion FN är en aktion som görs av FN-elevföreningar på FN-skolor två gånger per år. Aktion FN ger FN-elevföreningar chansen att sprida information och skapa engagemang för FN och en bättre värld.

Genom Aktion FN är er skola med och uppmärksammar och stödjer FN:s arbete samt bidrar till ett bättre samhälle lokalt och globalt. Aktionerna synliggör även er förening på skolan och är ett bra tillfälle att värva fler medlemmar till er FN-elevförening.

Till varje Aktion FN finns förslag på aktiviteter på skolan, material att använda till dem, samt förslag på fördjupning i det aktuella ämnet.

Har ni frågor? Kontakta oss på skolenheten via FN-förbundets hemsida: <https://fn.se/om-oss/organisation/kanslipersonal/>

Aktion FN läsåret 2023/24

Aktion FN för en bättre värld – hösten 2023

skickas ut vecka 40

Aktion FN för en bättre värld – våren 2024

skickas ut vecka 6

AKTION FN FÖR EN BÄTTRE VÄRLD

Även om världen blir bättre så är det viktigt att komma ihåg att den inte blir det av sig självt, utan genom att människor vågar stå upp för sina och andras rättigheter. Den 10 december fyller den allmänna deklARATIONEN för mänskliga rättigheter 75 år. I dag ser vi att de mänskliga rättigheterna och det demokratiska utrymmet är under hot. Ett levande och starkt civilsamhälle med skydd för de mänskliga rättigheterna är en förutsättning för demokrati, vilket aldrig kan tas för givet, inte heller i Sverige. Var med och stå upp för de mänskliga rättigheterna!

Vad? Aktiviteter under hösten för att uppmärksamma vikten av att stå upp för de mänskliga rättigheterna.

Varför? För att öka kännedom om och skapa engagemang för hur var och en av oss kan stå upp för de mänskliga rättigheterna.

När? Hösten 2023 inför internationella dagen för mänskliga rättigheter 10 december.

Hur?

Bestäm i er FN-elevförening vilka aktiviteter ni vill genomföra på skolan eller i ert lokalsamhälle under hösten för att uppmärksamma och stå upp för de mänskliga rättigheterna. Ni hittar tips på olika aktiviteter samt material för dessa på portalen för FN-skola. Där hittar ni även ett faktablad om mänskliga rättigheter samt fördjupningsmaterial. Marknadsför era event med hjälp av affischen och sociala medier-kitet på portalen. Häng upp den utskickade banderollen *Vi står upp för mänskliga rättigheter* på en vägg på skolan och samla allt ni gör på skolan för mänskliga rättigheter under denna. Om ni önskar finns det en formgiven ram att skriva ut på portalen som ni antingen kan använda för att rama in bilder på elever och personal som står upp för de mänskliga rättigheterna eller annat som producerats från aktiviteter under hösten så som t.ex dikter, sånger, artiklar, vinnare från tipsrundor mm. Glöm inte bort att sprida ert engagemang i sociala medier, tillsammans står vi upp för mänskliga rättigheter!

10FAKTA OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

1. **Den 10 december 1948 antog FN den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna** som består av 30 artiklar som gemensamt uttrycker de grundläggande och universella fri- och rättigheterna. Den allmänna förklaringen har översatts till över 500 språk. De mänskliga rättigheterna gäller för alla. De slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Rättigheterna är odelbara och beroende av varandra, vilket betyder att makthavare inte kan välja ut enbart några rättigheter som de tycker passar i deras länder. Det är varje stats ansvar och skyldighet att se till att den egna befolkningens alla rättigheter skyddas, respekteras och uppfylls.
2. **Staterna är skyldiga att respektera folkrättens regler.** Varje land har ansvar för att åtaganden vad gäller de mänskliga rättigheterna omsätts i nationell lagstiftning. Det räcker inte enbart med lagar som klargör statens skyldigheter eller förbjuder vissa handlingar. Det krävs också ett fungerande rättssystem (poliser, advokater och åklagare, opartiska och rättvisa domstolar) som förverkligar lagarna. Därutöver behövs kompletterande åtgärder som information och kunskap för att göra människor medvetna om sina rättigheter.
3. **FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna var epokgörande men inte tillräcklig** eftersom den inte är juridiskt bindande för staterna. Därför tar FN fram konventioner som är juridiskt bindande för de stater som ansluter sig till dem. I dag finns nio särskilt betydande konventioner för olika mänskliga rättigheter, de så kallade kärnkonventionerna.
4. **FN granskar återkommande hur stater följer sina internationella åtaganden.** Det görs bland annat av kommittéer för respektive konvention om de mänskliga rättigheterna samt i FN:s råd för mänskliga rättigheter. När staternas åtaganden granskas har civilsamhällesorganisationer möjlighet att skicka in parallellrapporter. Parallellrapporter utgör, tillsammans med regeringens nationella rapport och information från FN:s människorättsmekanismer, underlag för granskningen.
5. **I januari 2022 inrättades Sveriges första institut för mänskliga rättigheter.** Sverige har genom åren fått rekommendationer av FN om att inrätta en oberoende nationell institution för mänskliga rättigheter vilket även FN-förbundet tillsammans med andra organisationer har efterlyst. Sedan 2022 bidrar Institutet för mänskliga rättigheter till att höja kunskapsnivån hos riksdag och regering, statliga myndigheter och andra berörda aktörer om vad det innebär att arbeta med mänskliga rättigheter i praktiken. MR-institutet ska även bidra med en alternativrapport när Sverige granskas av FN.
6. **Civilsamhällesorganisationer har en viktig roll i arbetet för mänskliga rättigheter.** Genom parallellrapporter och påverkansarbete kan civilsamhällesorganisationer

uppmärksamma brister som behöver åtgärdas och därigenom bidra till förändring. Bidragen från civilsamhället utgör ett viktigt underlag när FN granskar medlemsländerna.

7. **När civilsamhällets demokratiska utrymme krymper hotas de mänskliga rättigheterna.** Mötesfriheten och föreningsfriheten ger människor möjlighet till inflytande i samhällsfrågor och är förutsättningar för att andra rättigheter ska kunna åtnjutas och försvaras. Yttrandefrihet och åsiktsfrihet är nära sammankopplade med rätten att mötas och organisera sig och grundläggande för människorättsförsvares möjligheter att verka. Dessa rättigheter utgör grunden för det som kallas för civilsamhällets demokratiska utrymme och återfinns i den allmänna förklaringen och betonas i flera FN-konventioner.
8. **Mänskliga rättigheter kränks extra hårt i krig och konflikt.** Sedan tidernas begynnelse har väpnade konflikter nästan alltid medfört övergrepp mot civilbefolkningars rättigheter. I de grövsta fallen begås brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Världssamfundet har blivit bättre på att stävja detta. Sedan 2002 finns till exempel Internationella brottmålsdomstolen som kan ställa de skyldiga till krigsförbrytelser till svars när stater inte kan eller vill göra det själva.
9. **De mänskliga rättigheterna och dess försvarare behöver skyddas.** En människorättsförsvarare är en individ eller grupp som på ett fredligt sätt främjar och skyddar de mänskliga rättigheterna. De arbetar för att främja och skydda de civila och politiska rättigheterna såväl som de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. De hot som riktas mot MR-försvarare måste upphöra.
10. **Stå upp för de mänskliga rättigheterna!** I dag krymper det demokratiska utrymmet vilket hotar de mänskliga rättigheterna och de som försvarar dem. Ett levande och starkt civilsamhälle med skydd för de mänskliga rättigheterna är en förutsättning för demokrati. Det kan aldrig tas för givet, inte heller i Sverige. Vi behöver bli fler som försvarar det internationella samarbetet, skyddar de mest utsatta och värnar människors grundläggande rättigheter. Ju fler vi är, desto mer kan vi göra tillsammans. Var med och stå upp för de mänskliga rättigheterna! <https://fn.se/standup/>

FÖRDJUPNING: FRÅN VARDAGSRASISM TILL FOLKMORD

Runt om i världen ser vi konflikter med inslag av grova övergrepp mot civila. Övergrepp som begås bara för att personen som drabbas tillhör en annan etnisk grupp eller tillhör en annan religion än förgräparens. Men även här i Sverige ser vi ofta en alltmer öppen rasism gro och spridas. Vi ser också positiva motreaktioner, globalt och här hemma, men de måste bli starkare. Bjud in till en träff med FN-elevföreningen där ni fördjupar er i skriften *Från vardagsrasism till folkmord*. Välj ut en eller flera texter som ni läser och diskuterar tillsammans. Ni hittar skriften på portalen för FN-skola.

Förslag på frågor att diskutera:

- Vilken roll kan du spela för att bekämpa rasism? I ditt lokalsamhälle, nationellt och globalt?
- Vad gör Sverige för att förebygga och stoppa rasism, massövergrepp och folkmord?
- Vad gör FN för att förebygga och stoppa rasism, massövergrepp och folkmord?
- Vilka är utmaningarna i att bekämpa rasism och diskriminering?
- Vilken roll kan ungdomar spela i arbetet mot rasism?
- Hur kan sociala medier och internet användas för att driva fram rasistiska och skadliga budskap? Hur kan det användas för att bekämpa dem?
- Vilket rykte har FN när det gäller att stoppa grova krigsförbrytelser?
- Varför förekommer fortfarande rasistiska handlingar och uttryck? Hur ser det ut där du bor? I Sverige? I Europa? Globalt?
- På vilket sätt samarbetar FN:s medlemsländer för att bekämpa förekomsten av rasism och folkmord?
- Varför spelar rättigheterna för dem vi aldrig kommer att träffa, som flyktingar, minoriteter eller människor runt om i världen, roll?
- Varför är antirasism viktigt för dig personligen? Vad kan du göra för att övertyga andra om vikten av att bekämpa rasism?
- Om Sverige som land togs över av rasistiska krafter som började förbereda de grövsta tänkbara brott mot de mänskliga rättigheterna, hur skulle du då vilja att omvärlden reagerade?

MATERIAL

Vecka 40 skickas ett paket ut till er skola, ni hittar även då det digitala materialet på portalen för FN-skola: www.fn.se/portalen Lösenord: *albanien*

Elevmaterial som skickas ut i paket

- Banderoll *Vi står upp för mänskliga rättigheter*
- FN-ballonger
- T-shirts FN-elevföreningen
- Västar FN-elevföreningen
- Affisch: Pledge for human rights
- Affisch: Mänskliga rättigheter

Elevmaterial som finns på portalen: www.fn.se/portalen lösenord: *albanien*

- Aktion FN för en bättre värld- elevmaterial (detta häfte)
- Ramar att skriva ut
- Sociala medier-kit bestående av Instagrabilder
- Affisch för marknadsföring av aktiviteter
- Aktivitetstips för att stå upp för mänskliga rättigheter
- Faktabladet *10 fakta om mänskliga rättigheter*
- Fördjupningsmaterial: Skriften *Från vardagsrasism till folkmord*